

Υπόθεση C-151/24 (Luevi)¹

**Σύννοψη της αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

27 Φεβρουαρίου 2024

Αιτούν δικαστήριο:

Corte costituzionale (Ιταλία)

Ημερομηνία της αποφάσεως περί παραπομπής:

27 Φεβρουαρίου 2024

Αναιρεσείον:

Istituto nazionale della previdenza sociale (INPS)

Αναιρεσίβλητη:

V.M.

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Διαδικασία ελέγχου της συνταγματικότητας επί υποθέσεως που παραπέμφθηκε στο Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο, Ιταλία) με πρωτοβουλία του Corte di cassazione (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Ιταλία) σχετικά με ορισμένες διατάξεις του ιταλικού δικαίου, τις οποίες καλείται να εφαρμόσει το δεύτερο σε ένδικη διαδικασία που εκκρεμεί ενώπιόν του. Ειδικότερα, οι διατάξεις αυτές εξαρτούν τη χορήγηση του κοινωνικού επιδόματος σε υπηκόους τρίτων χωρών από την κατοχή άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ και από την απόδειξη ότι οι εν λόγω υπήκοοι έχουν διαμείνει νομίμως στην εθνική επικράτεια επί τουλάχιστον δέκα έτη αδιαλείπτως. Αντιθέτως, η ενδιαφερόμενη, αναιρεσίβλητη της κύριας δίκης, διαθέτει μόνον άδεια διαμονής στην ΕΕ για οικογενειακούς λόγους και, ως εκ τούτου, το INPS (Εθνικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας, Ιταλία) αρνήθηκε να της χορηγήσει το εν λόγω επίδομα.

¹ Το όνομα που έχει δοθεί στην παρούσα υπόθεση είναι πλασματικό. Δεν αντιστοιχεί στο πραγματικό όνομα κανενός από τους διαδίκους.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασης

Στο προεκτεθέν πλαίσιο, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) υποβάλλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής απόφασης δυνάμει του άρθρου 267, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθόσον για την κρίση περί συνταγματικότητας απαιτείται η ερμηνεία των σχετικών διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, και ειδικότερα του άρθρου 12 της οδηγίας 2011/98/ΕΕ.

Προδικαστικό ερώτημα

Έχει το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2011/98/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζομένους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος, το οποίο εξειδικεύει την προστασία του δικαιώματος πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 34, παράγραφοι 1 και 2, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έννοια ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του παροχή όπως το κοινωνικό επίδομα, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 6, του νόμου 335 της 8ης Αυγούστου 1995 (Περί μεταρρυθμίσεως του συστήματος υποχρεωτικής ασφάλισεως όσον αφορά τις κύριες και επικουρικές συντάξεις), και, ως εκ τούτου, ότι το δίκαιο της Ένωσης αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία η οποία δεν επεκτείνει στους αλλοδαπούς που είναι κάτοχοι της προβλεπόμενης στην εν λόγω οδηγία ενιαίας άδειας το ευεργέτημα της προμημονευθείσας παροχής, όπως έχει ήδη αναγνωρισθεί στην περίπτωση των αλλοδαπών που είναι κάτοχοι άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης): άρθρο 34 σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης.

Οδηγία 2011/98/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, σχετικά με ενιαία διαδικασία υποβολής αίτησης για τη χορήγηση στους υπηκόους τρίτων χωρών ενιαίας άδειας διαμονής και εργασίας στην επικράτεια κράτους μέλους και σχετικά με κοινό σύνολο δικαιωμάτων για τους εργαζομένους από τρίτες χώρες που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος, (στο εξής: οδηγία 2011/98): άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο ε΄, ερμηνευμένο υπό το πρίσμα του άρθρου 3, στοιχεία β΄ και γ΄, και των αιτιολογικών σκέψεων 2, 19 και 20.

Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής

ασφάλειας (στο εξής: κανονισμός 883/2004): άρθρα 3, 4 και 70, καθώς και παράρτημα X.

Κανονισμός (ΕΕ) 1231/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, για την επέκταση της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 883/2004 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 987/2009 στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν διέπονται ήδη από τους κανονισμούς αυτούς μόνον λόγω της ιθαγένειάς τους (στο εξής: κανονισμός 1231/2010): άρθρο 1.

Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, INPS (Επίδομα τοκετού και μητρότητας για τους κατόχους ενιαίας άδειας), C-350/20, EU:C:2021:659· της 15ης Ιουλίου 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20, EU:C:2021:602· της 15ης Σεπτεμβρίου 2015, Alimanovic, C-67/14, EU:C:2015:597· της 25ης Φεβρουαρίου 2016, García-Nieto κ.λπ., C-299/14, EU:C:2016:114· της 11ης Νοεμβρίου 2014, Dano κ.λπ., C-333/13, EU:C:2014:2358· της 29ης Απριλίου 2004, Skalka, C-160/02, EU:C:2004:269· της 20ής Ιουνίου 1991, Newton, C-356/89, EU:C:1991:265· της 12ης Οκτωβρίου 1978, Belbouab, 10/78, EU:C:1978:181.

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Legge 8 agosto 1995, n. 335 – Riforma del sistema pensionistico obbligatorio e complementare (νόμος αριθ. 335 της 8ης Αυγούστου 1995 – περί μεταρρυθμίσεως του συστήματος υποχρεωτικής ασφαλίσεως όσον αφορά τις κύριες και επικουρικές συντάξεις), (στο εξής: νόμος 335/1995): άρθρο 3, παράγραφος 6, το οποίο διέπει το κοινωνικό επίδομα που καταβάλλεται από το κράτος (μέσω του INPS, ήτοι του αναιρεσειόντος της κύριας δίκης), κατόπιν αιτήσεως, σε άτομα ηλικίας άνω των 67 ετών τα οποία βρίσκονται σε δυσχερή οικονομική κατάσταση επειδή στερούνται εισοδημάτων ή έχουν εισοδήματα κατώτερα από το ανώτατο ποσό του κοινωνικού αυτού επιδόματος και τα οποία, λόγω γήρατος, έχουν μειωμένη ικανότητα προς εργασία. Το επίδομα αυτό χορηγείται ανεξαρτήτως αν ο δικαιούχος ήταν εργαζόμενος και έχει αμιγώς χαρακτήρα κοινωνικής αρωγής [όπως διεκρίνισε το Corte Costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) στην απόφασή του αριθ. 137/2021].

Προκειμένου να δικαιούται το κοινωνικό επίδομα, ο αιτών πρέπει:

- εάν είναι Ιταλός υπήκοος (ή υπήκοος κράτους μέλους της ΕΕ), να κατοικεί μόνιμα στην Ιταλία,

- εάν είναι υπήκοος τρίτης χώρας (εκτός ΕΕ),

α) να είναι κάτοχος άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ (πρώην δελτίου διαμονής) όπως προβλέπεται στο άρθρο 9 του decreto legislativo 25 luglio 1998, n. 286 – Testo unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell’immigrazione e norme sulla condizione dello straniero (νομοθετικού διατάγματος 286, της 25ης Ιουλίου 1998, για την κωδικοποίηση σε ενιαίο κείμενο

των διατάξεων που αφορούν τη ρύθμιση της μετανάστευσης και τους κανόνες σχετικά με την ιδιότητα του αλλοδαπού), όπως τροποποιήθηκε κατ' εφαρμογήν της οδηγίας 2003/109/ΕΚ. Η προϋπόθεση αυτή προβλέπεται στο άρθρο 80, παράγραφος 19, του legge 23 dicembre 2000, n. 388, recante «Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2001)» (νόμος 388, της 23ης Δεκεμβρίου 2000, περί του καθορισμού διατάξεων για την κατάρτιση του ετήσιου και πολυετούς κρατικού προϋπολογισμού – νόμος περί δημοσίων οικονομικών 2001) (στο εξής: νόμος 338/2000),

β) να έχει διαμείνει νομίμως επί δέκα τουλάχιστον έτη αδιαλείπτως στην εθνική επικράτεια. Η προϋπόθεση αυτή προβλέπεται στο άρθρο 20, παράγραφος 10, του decreto – legge 25 giugno 2008, n. 112 – Disposizioni urgenti per lo sviluppo economico, la semplificazione, la competitività, la stabilizzazione della finanza pubblica e la perequazione tributaria (πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 112, της 25ης Ιουνίου 2008, περί επείγουσών διατάξεων για την οικονομική ανάπτυξη, την απλοποίηση, την ανταγωνιστικότητα, τη σταθεροποίηση των δημόσιων οικονομικών, καθώς και την ίση κατανομή των φορολογικών βαρών), η οποία, κατόπιν τροποποιήσεων, κυρώθηκε με τον legge 6 agosto 2008, n.133 (νόμο 133 της 6ης Αυγούστου 2008) (στο εξής: πράξη νομοθετικού περιεχομένου 112/2008).

Costituzione della Repubblica italiana (Σύνταγμα της Ιταλικής Δημοκρατίας): άρθρα 3 (αρχή της ισότητας), 38 (δικαίωμα κάθε πολίτη στην κοινωνική πρόνοια) και 117 (περιορισμοί στην άσκηση της νομοθετικής εξουσίας οι οποίοι επιβάλλονται από το Σύνταγμα, το δίκαιο της Ένωσης και από τις υποχρεώσεις που απορρέουν από διεθνείς Συμβάσεις).

Συνοπτική έκθεση της πορείας της διαδικασίας και κυριότερα επιχειρήματα των διαδίκων της κύριας δίκης

- 1 Η V.M., η οποία είναι υπήκοος τρίτης χώρας (μη κοινοτική υπήκοος) και κάτοχος μόνον άδειας διαμονής στην ΕΕ για οικογενειακούς λόγους, αλλά δεν διαθέτει άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ, υπέβαλε αίτηση στο INPS για να λάβει το κοινωνικό επίδομα που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 6, του νόμου 335/1995. Το INPS αρνήθηκε να χορηγήσει το επίδομα.
- 2 Η άρνηση χορηγήσεως του επιδόματος επικυρώθηκε πρωτοδίκως· αντιθέτως, κατόπιν άσκησης έφεσης, το Corte d'appello (εφετείο) έκανε δεκτή την προσφυγή της V.M. εκτιμώντας ότι, για τη χορήγηση του ως άνω επιδόματος, η προϋπόθεση περί αδιάλειπτης διαμονής επί τουλάχιστον δέκα έτη στην εθνική επικράτεια (κατά το άρθρο 20, παράγραφος 10, της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 112/2008) κατάργησε σιωπηρώς την απαίτηση περί κατοχής άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ (κατά το άρθρο 80, παράγραφος 19, του νόμου 388/2000).
- 3 Το INPS άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως του εφετείου ενώπιον του Corte di cassazione (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, Ιταλία).

- 4 Προς στήριξη της αιτήσεώς του αναιρέσεως, το INPS επικαλέστηκε κατ' αρχάς τη νομολογία του Corte di cassazione (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου), κατά την οποία πρέπει να πληρούνται αμφότερες οι ως άνω προϋποθέσεις, καθότι πρέπει να συντρέχουν σωρευτικώς και όχι διαζευκτικώς.
- 5 Επιπλέον, το INPS υποστήριξε ότι η νομολογία του Συνταγματικού Δικαστηρίου έχει ήδη επιβεβαιώσει τη συνταγματικότητα του άρθρου 80, παράγραφος 19, του νόμου 388/2000 και έχει αναγνωρίσει ότι, εντός των ορίων που προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης σχετικά με το καθεστώς των επί μακρόν διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών, ο νομοθέτης δύναται να χορηγεί ορισμένες παροχές κοινωνικής πρόνοιας αποκλειστικά στους ημεδαπούς και στα πρόσωπα τα οποία διαμένουν στην Ιταλία, εξομοιώνονται με τους ημεδαπούς και αποδεικνύουν την ύπαρξη σταθερού και ενεργού δεσμού με το συγκεκριμένο κράτος, ιδίως από κοινωνικής και οικονομικής απόψεως [απόφαση 50/2019 του Corte costituzionale (Συνταγματικού Δικαστηρίου)].
- 6 Τέλος, το INPS επικαλέστηκε τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα την απόφαση της 1[1]ης Νοεμβρίου 2014, Dano κ.λπ., C-333/13, σύμφωνα με την οποία, δυνάμει του άρθρου 70, παράγραφος 4, του κανονισμού 883/2004, οι ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα (όπως και το επίμαχο εν προκειμένω κοινωνικό επίδομα) χορηγούνται αποκλειστικώς εντός του κράτους μέλους κατοικίας του ενδιαφερομένου σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους αυτού, οπότε, προκειμένου να μην καταστούν οι υπήκοοι άλλων κρατών μελών υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, «κανένα στοιχείο δεν εμποδίζει να μπορεί η χορήγηση κοινωνικών παροχών σε μη έχοντες οικονομική δραστηριότητα πολίτες της Ένωσης να εξαρτάται από την απαίτηση να πληρούν αυτοί τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για τη αναγνώριση δικαιώματος διαμονής δυνάμει της οδηγίας 2004/38 εντός του κράτους μέλους υποδοχής». Στο πλαίσιο αυτό, επικαλέστηκε επίσης τις αποφάσεις της 15ης Σεπτεμβρίου 2015, Alimanovic, C-67/14, και της 15ης Ιουλίου 2021, The Department for Communities in Northern Ireland, C-709/20.
- 7 Εν τέλει, το INPS υποστηρίζει ότι υπό το πρίσμα του δικαίου και της νομολογίας της Ένωσης που επιτρέπουν περιορισμούς στις παροχές κοινωνικής πρόνοιας οι οποίες αποσκοπούν στην καταπολέμηση του κινδύνου της φτώχειας για τα μέλη της οικογένειας των υπηκόων κρατών μελών της Ένωσης χωρίς άδεια διαμονής μακράς διάρκειας, θα ήταν παράδοξο να αναγνωρίζεται στα μέλη της οικογένειας εργαζομένων υπηκόων τρίτων χωρών (εκτός ΕΕ), όπως η αναιρεσίβλητη V.M., άνευ όρων πρόσβαση στις παροχές αυτές.
- 8 Η αναιρεσίβλητη V.M. υποστηρίζει ότι το άρθρο 80, παράγραφος 19, του νόμου 388/2000 αντιβαίνει στην οδηγία 2011/98/ΕΕ, καθόσον εξαρτά τη χορήγηση του κοινωνικού επιδόματος από την προϋπόθεση της κατοχής άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ.

- 9 Ειδικότερα, με την απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, INPS (Επίδομα τοκετού και μητρότητας για τους κατόχους ενιαίας άδειας), C-350/20, το Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί προδικαστικού ερωτήματος που υπέβαλε το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) σχετικά με το επίδομα μητρότητας, έκρινε ότι το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/98 εφαρμόζεται τόσο στους υπηκόους τρίτων χωρών που έχουν γίνει δεκτοί στο έδαφος κράτους μέλους για να εργασθούν, όσο και στους υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι έχουν γίνει δεκτοί σε ένα κράτος μέλος για άλλους σκοπούς πλην της εργασίας, οι οποίοι λαμβάνουν άδεια εργασίας και κατέχουν άδεια διαμονής σύμφωνα με τον κανονισμό 1030/2002 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών. Επιπλέον, το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης που διατυπώνεται στο άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της εν λόγω οδηγίας αφορά παροχές που εμπίπτουν στους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης, όπως ορίζονται στον κανονισμό 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.
- 10 Συναφώς, η V.M. αμφισβητεί τα επιχειρήματα του INPS που βασίζονται στη διάκριση μεταξύ κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής πρόνοιας, υποστηρίζοντας ότι η διάκριση αυτή δεν έχει σημασία για τον ορισμό του πεδίου εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, το οποίο περιλαμβάνει επίσης ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα. Επιπλέον, ο χαρακτηρισμός του κοινωνικού επιδόματος από το INPS ως μέτρου στήριξης [για την καταπολέμηση] της φτώχειας έρχεται σε αντίθεση με την προϋπόθεση περί ηλικίας (67 έτη) που προβλέπεται για την αναγνώρισή του, η οποία θα οδηγούσε στον χαρακτηρισμό του ως παροχή γήρατος κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004.
- 11 Στο πλαίσιο της εν λόγω ένδικης διαφοράς, το Corte di cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) έκρινε ότι, μολονότι το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο), με την απόφαση αριθ. 50/2019, είχε ήδη εξετάσει το άρθρο 80, παράγραφος 19, του νόμου 388/2000 λόγω προβαλλόμενης αντίθεσης προς το άρθρο 3 του Συντάγματος (αρχή της ισότητας), και είχε αποφανθεί ότι είναι σύμφωνο με το Σύνταγμα, εγείρεται εκ νέου ζήτημα ελέγχου της συνταγματικότητας του εν λόγω άρθρου, στο μέτρο που αυτό προβλέπει ότι το κοινωνικό επίδομα δεν χορηγείται σε υπήκοο τρίτης χώρας (εκτός ΕΕ) που δεν διαθέτει άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ. Τούτο διότι, εν τω μεταξύ, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει, με την προμνημονευθείσα απόφασή του της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, INPS (Επίδομα τοκετού και μητρότητας για τους κατόχους ενιαίας άδειας), C-350/20, ότι η αρχή της ίσης μεταχείρισης όσον αφορά την πρόσβαση στις παροχές που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004, δεν ισχύει μόνο για τους κατόχους ενιαίας άδειας εργασίας, αλλά ισχύει και για τους κατόχους άδειας διαμονής για άλλους σκοπούς πλην της εργασίας, οι οποίοι επιτρέπεται να εργάζονται στο κράτος μέλος υποδοχής. Συναφώς, το Corte di cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) εκτιμά ότι η παραπομπή του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2011/98 στον

κανονισμό 883/2004 δεν πρέπει να περιοριστεί μόνο στους κλάδους που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, αλλά αφορά και τις παροχές της παραγράφου 3 του εν λόγω κανονισμού, που παραπέμπει στο άρθρο 70 και στο παράρτημα Χ του εν λόγω κανονισμού, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και το ιταλικό κοινωνικό επίδομα.

- 12 Ως εκ τούτου, το Corte di cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο), μνημονεύοντας τα άρθρα 3, 11, 38, πρώτο εδάφιο, και 117, πρώτο εδάφιο, του Συντάγματος, εκ των οποίων το τελευταίο ερμηνευόμενο σε συνδυασμό με το άρθρο 34 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2011/98, έθεσε ζητήματα σχετικά με τη συνταγματικότητα του άρθρου 80, παράγραφος 19, του νόμου 388/2000, «καθόσον εξαρτά την καταβολή του κοινωνικού επιδόματος σε υπηκόους τρίτων χωρών από την κατοχή της (πρώην) άδειας διαμονής (και νυν άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ)».
- 13 Το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) καλείται επί του παρόντος να άρει τις αμφιβολίες ως προς τη συνταγματικότητα τις οποίες διατύπωσε το Corte di cassazione (Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο) στο πλαίσιο της εκκρεμούς ενώπιόν του ένδικης διαδικασίας.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της αποφάσεως περί παραπομπής

- 14 Το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) επισημαίνει ότι η παραπεμφθείσα ενώπιόν του υπόθεση εγείρει ζήτημα συνταγματικότητας διατάξεως του εθνικού δικαίου η οποία, εκτός των άρθρων 3 και 38 του Συντάγματος, αφορά κανόνες του πρωτογενούς και του παράγωγου δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης με άμεσο αποτέλεσμα ως προς την πρόσβαση στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης.
- 15 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η απάντηση στο ζήτημα περί συνταγματικότητας του άρθρου 80, παράγραφος 19, του νόμου 388/2000 απαιτεί να δοθεί προηγουμένως απάντηση στο ζήτημα εάν το κοινωνικό επίδομα εμπίπτει στις παροχές κοινωνικής ασφάλισης ως προς τις οποίες οι υπήκοοι τρίτων χωρών που διαθέτουν άδεια διαμονής για επαγγελματικούς λόγους ή άδεια η οποία, εν πάση περιπτώσει, επιτρέπει την εργασία, απολαύουν ίσης μεταχείρισης κατά το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2011/98, σε συνδυασμό με τα άρθρα 3 και 70 του κανονισμού 883/2004 και τον κανονισμό 1231/2010.
- 16 Ως εκ τούτου, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να ζητήσει από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει τις εν λόγω διατάξεις του δικαίου της ΕΕ.
- 17 Στο πρώτο μέρος της αποφάσεως περί παραπομπής παρατίθεται η εθνική ρύθμιση περί του κοινωνικού επιδόματος, το οποίο χορηγείται, κατόπιν αιτήσεως, σε πρόσωπα χωρίς εισόδημα ή σε απόρους οι οποίοι λόγω γήρατος έχουν μειωμένη ικανότητα προς εργασία.

- 18 Το ως άνω επίδομα δικαιούνται οι Ιταλοί υπήκοοι ή υπήκοοι κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διαμένουν μόνιμα στην Ιταλία, καθώς και οι υπήκοοι τρίτων χωρών που πληρούν ταυτόχρονα δύο προϋποθέσεις, ήτοι διαθέτουν άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ και έχουν διαμείνει νομίμως στην ιταλική επικράτεια επί δέκα τουλάχιστον έτη αδιαλείπτως.
- 19 Η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά αμφιβολίες για τη συνταγματικότητα νομοθετικής διατάξεως η οποία, για τους υπηκόους τρίτων χωρών, επιβάλλει προϋπόθεση κατοχής άδειας διαμονής επί μακρόν διαμένοντος στην ΕΕ, ήτοι του άρθρου 80, παράγραφος 19, του νόμου 388/2000 (βλ. ανωτέρω σημείο 11).
- 20 Συναφώς, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) επιβεβαιώνει τις αρχές που διατύπωσε σε ανάλογη περίπτωση στην απόφαση 50/2019, με την οποία έκρινε ότι το άρθρο 80, παράγραφος 19, του νόμου 388/2000 συνάδει με τα άρθρα 3 και 38 του Συντάγματος, τα οποία καθιερώνουν, αντιστοίχως, την αρχή της ισότητας και το δικαίωμα κάθε Ιταλού πολίτη στην κοινωνική πρόνοια.
- 21 Κατά πρώτον, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) επαναλαμβάνει την εκτίμησή του ότι από το Σύνταγμα δεν απορρέει κάποια υποχρέωση χορήγησης κοινωνικού επιδόματος σε υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν διαθέτουν άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος.

Πράγματι, το Σύνταγμα επιβάλλει τη διασφάλιση της ισότητας μεταξύ, αφενός, Ιταλών υπηκόων και υπηκόων της Ένωσης και, αφετέρου, υπηκόων τρίτων χωρών, μόνον όσον αφορά τις υπηρεσίες και τις παροχές που ανταποκρίνονται σε βασικές ανάγκες σχετικά με την άσκηση απαραβίαστων δικαιωμάτων του ανθρώπου. Στις ακραίες και περιορισμένες αυτές περιπτώσεις, η παροχή δεν αποτελεί συνιστώσα της κοινωνικής πρόνοιας (την οποία το άρθρο 38 του Συντάγματος παρέχει αποκλειστικώς στον Ιταλό «πολίτη»), αλλά αναγκαίο μέσο διασφάλισης των απαραβίαστων δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα οποία θέτουν ένα ελάχιστο εγγυημένο όριο και δεν θίγονται από τις οικείες εθνικές διατάξεις.

Εντούτοις, πέραν του ως άνω ορίου και δεδομένου ότι οι διαθέσιμοι πόροι είναι περιορισμένοι, εναπόκειται στην εξουσία εκτιμήσεως του νομοθέτη να ρυθμίσει με περιοριστικά κριτήρια, ακόμη και να αποκλείσει, την πρόσβαση υπηκόου τρίτης χώρας σε περαιτέρω παροχές κοινωνικής πρόνοιας. Για τις παροχές αυτές, όταν η χορήγηση της παροχής στα μέλη της Κοινότητας εξαρτάται από την ιταλική υπηκοότητα ή την ιδιότητα του πολίτη της Ένωσης, ο νομοθέτης έχει την εξουσία να επιβάλλει επιπλέον προϋποθέσεις για τον υπήκοο τρίτης χώρας, μη προδήλως παράλογες, αλλά σχετικές με την ύπαρξη σταθερού και ενεργού δεσμού με την Ιταλία ένταξη, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του κοινωνικού επιδόματος για το οποίο πρέπει να πληρούνται οι δύο προμνημονευθείσες προϋποθέσεις.

Βάσει των ως άνω αρχών, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) εκτιμά ότι είναι θεμιτή η προϋπόθεση που επιβάλλει το υπό εξέταση άρθρο 80, παράγραφος 19, του νόμου 388/2000 για την άδεια διαμονής επί μακρόν

διαμένοντος στην ΕΕ. Συγκεκριμένα, η άδεια αυτή, η οποία είναι αορίστου χρόνου και χορηγείται σε όσους διαθέτουν άδεια διαμονής επί τουλάχιστον 5 έτη, επαρκείς πόρους για τη συντήρησή τους, κατάλυμα και έχουν συμμετάσχει επιτυχώς σε εξετάσεις με αντικείμενο την επαρκή γνώση της γλώσσας, προϋποθέτει ορισμένο επίπεδο κοινωνικής και οικονομικής ένταξης στο κράτος υποδοχής.

- 22 Κατά δεύτερον, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) επισημαίνει ότι, κατά την εκτίμησή του, η υποχρέωση χορηγήσεως του κοινωνικού επιδόματος σε υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν διαθέτουν άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος δεν απορρέει ούτε από το άρθρο 12 της οδηγίας 2011/98, το οποίο, όπως διαπιστώθηκε, συνιστά το κριτήριο ελέγχου υπό το πρίσμα του οποίου το δικαστήριο καλείται να εξετάσει στην υπό κρίση υπόθεση τη συνταγματικότητα της επίμαχης ενόπιον του Corte di cassazione (Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου) προϋποθέσεως.
- 23 Προς στήριξη της ανωτέρω εκτιμήσεως, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) αναλύει το υποκειμενικό και αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος ίσης μεταχείρισης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 12 της οδηγίας 2011/98, διευκρινίζοντας ότι το Δικαστήριο παραμένει το μόνο αρμόδιο να παράσχει ομοιόμορφη ερμηνεία με την απάντησή του στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα.
- 24 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/98 κατοχυρώνει το δικαίωμα ίσης μεταχείρισης σε σχέση με τους υπηκόους του κράτους μέλους διαμονής, των «εργαζομένων τρίτων χωρών που αναφέρονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία β' και γ' [της εν λόγω οδηγίας]», οι οποίοι έχουν γίνει δεκτοί στο εν λόγω κράτος μέλος «με σκοπό την εργασία σύμφωνα με το εθνικό ή ενωσιακό δίκαιο» (άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο γ') ή «για άλλους σκοπούς πλην της εργασίας σύμφωνα με το εθνικό ή ενωσιακό δίκαιο, οι οποίοι λαμβάνουν άδεια εργασίας και κατέχουν άδεια διαμονής σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1030/2002» (άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β').
- 25 Το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) παρατηρεί, όσον αφορά το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του εν λόγω δικαιώματος, ότι από το γράμμα της διατάξεως προκύπτει σαφώς ότι η χορήγηση μίας εκ των μνημονευομένων σε αυτήν αδειών διαμονής δεν αρκεί για να υπαχθεί ο υπήκοος τρίτης χώρας στο ίδιο καθεστώς με εκείνο που ισχύει για τους υπηκόους του κράτους μέλους υποδοχής, δεδομένου ότι απαιτείται ρητώς να πρόκειται για «εργαζομένους», ήτοι για πρόσωπα που εργάζονται ή έχουν εργασθεί εκεί.
- 26 Όσον αφορά το αντικειμενικό πεδίο εφαρμογής, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) παρατηρεί ότι το δικαίωμα αυτό έχει εφαρμογή σε τομείς οι οποίοι αφορούν τα σημαντικότερα στοιχεία της σχέσης εργασίας, τα οποία αντιστοιχούν σε σειρά κινδύνων συνδεδεμένων με τη σχέση εργασίας, και οι οποίοι απαριθμούνται ρητώς στην παράγραφο 1 του εν λόγω άρθρου 12. Στους εν λόγω τομείς καταλέγονται, όπως μνημονεύεται στο στοιχείο ε', «οι κλάδοι

κοινωνικής ασφάλισης όπως καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004», και ειδικότερα στο άρθρο 3 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Υλικό πεδίο εφαρμογής».

- 27 Στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του κανονισμού 883/2004 απαριθμούνται, μεταξύ άλλων, οι κλάδοι κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σχέση με παροχές ασθένειας, παροχές μητρότητας και ισοδύναμες παροχές πατρότητας (οι οποίες υπενθυμίζεται ότι αποτέλεσαν αντικείμενο της αποφάσεως C-303/19 του Δικαστηρίου την οποία επικαλέστηκε η αναιρεσίβλητη V.M. προς στήριξη των επιχειρημάτων της), αναπηρίας, γήρατος, εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας, καθώς και ανεργίας. Η παράγραφος 3 του ίδιου άρθρου διευκρινίζει ότι ο κανονισμός 883/2004 «εφαρμόζεται επίσης στις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα, οι οποίες καλύπτονται από το άρθρο 70», ενώ η παράγραφος 5 του εν λόγω άρθρου αποκλείει ρητώς από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού, μεταξύ άλλων, την κοινωνική πρόνοια και την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.

Το προμνημονευθέν άρθρο 70 ορίζει στην παράγραφο 1 τις «ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα» (οι οποίες καλούνται επίσης «μικτές παροχές») ως τις παροχές «οι οποίες προβλέπονται δυνάμει νομοθεσίας η οποία, λόγω του [...] πεδίου εφαρμογής της, των στόχων ή/και των προϋποθέσεων για τη θεμελίωση δικαιώματος, έχει χαρακτηριστικά τόσο της νομοθεσίας κοινωνικής ασφάλειας η οποία αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1, όσο και της κοινωνικής πρόνοιας». Ειδικότερα, όπως διευκρινίζεται στην παράγραφο 2, πρόκειται για παροχές που «α) προορίζονται να παρέχουν είτε: i) συμπληρωματική, αναπληρωματική ή επικουρική κάλυψη έναντι των κινδύνων οι οποίοι αντιστοιχούν στους αναφερόμενους στο άρθρο 3, παράγραφος 1, κλάδους κοινωνικής ασφάλειας και να εξασφαλίζουν στους ενδιαφερομένους ένα ελάχιστο εισόδημα διαβίωσης σε σχέση με το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος, ή ii) μόνο ειδική προστασία στα άτομα με αναπηρίες [...], και β) στις περιπτώσεις που η χρηματοδότηση προέρχεται αποκλειστικά από την υποχρεωτική φορολογία που προορίζεται να καλύψει τις γενικές δημόσιες δαπάνες και οι όροι για τη χορήγηση και τον υπολογισμό των παροχών δεν εξαρτώνται από τυχόν εισφορές εκ μέρους του δικαιούχου [...] και γ) περιλαμβάνονται στο παράρτημα X».

Το ανωτέρω παράρτημα X, στο οποίο απαριθμούνται οι ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές τις οποίες προβλέπουν οι διάφορες έννομες τάξεις των κρατών μελών περιλαμβάνει ρητώς το επίμαχο ιταλικό κοινωνικό επίδομα.

- 28 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) επισημαίνει ότι, κατά την άποψή του, η μνεία, στο στοιχείο ε' του εν λόγω άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/98, των κλάδων της κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως αυτοί ορίζονται στον κανονισμό 883/2004, ουδόλως επιτρέπει την αυτόματη επέκταση της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης σε όλες τις κοινωνικές παροχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η αναιρεσίβλητη V.M.

- 29 Καταρχάς, από το γράμμα του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο ε΄, που προσδιορίζει τις παροχές για τις οποίες ισχύει το εν λόγω δικαίωμα ίσης μεταχείρισης, προκύπτει ότι η ανωτέρω μνεία δεν καταλαμβάνει όλες τις παροχές που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004, αλλά μόνον εκείνες που αφορούν τους «κλάδους της κοινωνικής ασφάλισης, όπως καθορίζονται στον [εν λόγω κανονισμό]», οι οποίοι προσδιορίζονται ως οι ειδικοί τομείς κοινωνικής ασφάλισης που παρατίθενται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού και στους οποίους δεν περιλαμβάνονται οι ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές, που μνημονεύει η παράγραφος 3 του εν λόγω άρθρου 3.
- 30 Επιπλέον, το άρθρο 12 κατοχυρώνει το δικαίωμα της ίσης μεταχείρισης μόνο για τους υπηκόους τρίτων χωρών που είναι «εργαζόμενοι» (βλ. σκέψη 25 ανωτέρω), ενώ οι ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές που μνημονεύονται στο άρθρο 70 του κανονισμού 883/2004 δεν πρέπει κατ' ανάγκη να συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με σχέση εργασίας και κατά συνέπεια με την καταβολή εισφορών στο Δημόσιο (βλ. σκέψη 27 ανωτέρω). Ως εκ τούτου, από το γράμμα των σχετικών διατάξεων προκύπτει ότι πρόκειται για ειδικές παροχές που έχουν σαφώς διακριτό σκοπό και δομή σε σχέση με τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης που προορίζονται να καλύψουν τις περιστάσεις οι οποίες μνημονεύονται στην παράγραφο 1 του άρθρου 3 του κανονισμού 883/2004, η δε παραπομπή του άρθρου 12, παράγραφος 1, στοιχείο ε΄, της οδηγίας 2011/98/ΕΕ πρέπει να νοείται ως αφορώσα αποκλειστικώς τις συγκεκριμένες παροχές.
- 31 Προς επίρρωση της ως άνω ερμηνείας του άρθρου 12 της οδηγίας 2011/98/ΕΕ, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) υπενθυμίζει ότι το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η ειδική μη ανταποδοτικού τύπου παροχή σε χρήμα διακρίνεται από σκοπό διαφορετικό από αυτόν των παροχών κοινωνικής ασφάλισης (απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, Skalka, C-160/02, σκέψη 25) και ότι «προσιδιάζει στην κοινωνική πρόνοια, ιδίως λόγω του ότι η χορήγηση της προβλεπόμενης σ' αυτήν παροχής δεν εξαρτάται από τη συμπλήρωση ορισμένων περιόδων επαγγελματικής δραστηριότητας» (απόφαση της 20ης Ιουνίου 1991, Newton, C-356/89, σκέψη 13).
- 32 Επιπλέον, ακριβώς λόγω της εν λόγω διαφοράς ως προς τον σκοπό, ο κανονισμός 883/2004 προβλέπει δύο διαφορετικά συστήματα:
- α) για τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης που μνημονεύονται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού, ένα σύστημα βασιζόμενο στην ίση μεταχείριση και στην αρχή του εξαγωγισμού των παροχών, σύμφωνα με τα άρθρα 4 και 7 του κανονισμού,
- β) για τις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα (μεταξύ των οποίων καταλέγεται το επίμαχο κοινωνικό επίδομα), το άρθρο 70, παράγραφος 3, του κανονισμού προβλέπει ότι δεν εφαρμόζεται η αρχή του εξαγωγισμού, οπότε «χορηγούνται αποκλειστικά στο κράτος μέλος στο οποίο κατοικούν οι ενδιαφερόμενοι και σύμφωνα με τη νομοθεσία του [...] από τον φορέα του τόπου

κατοικίας και σε βάρος του», κατά την παράγραφο 4 του άρθρου. Στο πλαίσιο αυτό, η βούληση του Ευρωπαϊού νομοθέτη ήταν να εξαρτήσει την πρόσβαση στις επίμαχες παροχές από την εδραίωση των δεσμών του αιτούντος με το κράτος το οποίο καλείται να φέρει το οικονομικό βάρος. Όσον αφορά την εν λόγω διάταξη, το Δικαστήριο έκρινε ότι «κανένα στοιχείο δεν εμποδίζει να μπορεί η χορήγηση κοινωνικών παροχών σε μη έχοντες οικονομική δραστηριότητα πολίτες της Ένωσης να εξαρτάται από την απαίτηση να πληρούν αυτοί τις προϋποθέσεις που είναι αναγκαίες για τη αναγνώριση δικαιώματος διαμονής δυνάμει της οδηγίας 2004/38 εντός του κράτους μέλους υποδοχής» (απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2014, Dano κ.λπ., C-333/13, σκέψη 83· πρβλ. απόφαση της 25ης Φεβρουαρίου 2016, García-Nieto κ.λπ., C-299/14, σκέψη 52).

- 33 Κατά συνέπεια, στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος για τη χορήγηση κοινωνικού επιδόματος είναι υπήκοος της Ένωσης, το επίμαχο σύστημα συνεπάγεται ότι, εάν βρίσκεται σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου είναι υπήκοος, η προϋπόθεση περί διαμονής θεωρείται ότι πληρούται μόνον εφόσον συντρέχουν επιπροσθέτως οι προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος σε κράτος μέλος της ΕΕ διαφορετικό από εκείνο της καταγωγής. Ως εκ τούτου, για τους πολίτες της Ένωσης λαμβάνεται υπόψη η οδηγία 2004/38 και, ειδικότερα, το άρθρο της 7, παράγραφος 1, σύμφωνα με το οποίο όλοι οι πολίτες της Ένωσης προκειμένου να έχουν δικαίωμα διαμονής για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών εντός άλλου κράτους μέλους, πρέπει να είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί στο κράτος μέλος υποδοχής ή να διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους, συμπεριλαμβανομένης της ασφαλιστικής κάλυψης ασθένειας, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής. Τέλος, δυνάμει του άρθρου 16, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας 2004/38, οι πολίτες της Ένωσης αποκτούν δικαίωμα μόνιμης διαμονής εφόσον έχουν διαμείνει νομίμως για συνεχές χρονικό διάστημα πέντε ετών στο κράτος μέλος υποδοχής.
- 34 Επιπλέον, εντός του ανωτέρω πλαισίου, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) επισημαίνει ότι, καθόσον οι πολίτες της Ένωσης, εάν δεν πληρούν τις εν λόγω προϋποθέσεις, δεν δικαιούνται να λαμβάνουν ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα από κράτος μέλος διαφορετικό εκείνου του οποίου είναι υπήκοοι, τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται κατά μείζονα λόγο να χορηγούν τέτοιες παροχές σε υπηκόους τρίτων χωρών που δεν αποδεικνύουν την ύπαρξη ουσιώδους δεσμού με το κράτος μέλος υποδοχής, η οποία καταδεικνύεται, κατ' αρχάς, από την ύπαρξη σχέσης εργασίας.
- 35 Επιπλέον, η εφαρμογή της ευρωπαϊκής νομοθεσίας περί συντονισμού της κοινωνικής ασφαλίσεως, η οποία αρχικώς είχε προβλεφθεί μόνο για τους πολίτες της Ένωσης που μετακινούνται εντός της Ένωσης προκειμένου να εργαστούν εκεί, επεκτάθηκε με την πάροδο του χρόνου στους υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι όμως διαμένουν νομίμως στο έδαφος της Ένωσης με σκοπό να ασκήσουν εκεί επαγγελματική δραστηριότητα, αρχικώς διά της νομολογιακής οδού

(απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 1978, Belbouab, C-10/78) και, εν συνεχεία, από τον νομοθέτη της Ένωσης.

- 36 Όσον αφορά, ειδικότερα, τον κανονισμό 883/2004, η επέκταση της εφαρμογής στους υπηκόους τρίτων χωρών προβλέπεται στον κανονισμό 1231/2010. Επομένως, δυνάμει του άρθρου 1 του εν λόγω κανονισμού, η ισχύουσα ευρωπαϊκή ρύθμιση για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας εφαρμόζεται τόσο στους υπηκόους των κρατών μελών της Ένωσης που διακινούνται εντός της Ένωσης για επαγγελματικούς λόγους όσο και στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως σε κράτος μέλος, στους οποίους δεν μπορεί να παρασχεθεί ευρύτερη προστασία και οι οποίοι πρέπει, επομένως, όπως και οι υπήκοοι των κρατών μελών, να αποδείξουν ότι καταβάλλουν εισφορές στο σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως του κράτους από το οποίο ζητούν τη χορήγηση των παροχών.
- 37 Το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) αποφαινεται ότι, κατά την εκτίμησή του, οι υπήκοοι τρίτων χωρών, όπως η V.M. εν προκειμένω, στους οποίους εφαρμόζεται το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχείο ε', της οδηγίας 2011/98, απολαύουν ίσης μεταχείρισης με τους υπηκόους του κράτους μέλους στο οποίο διαμένουν μόνον εφόσον είναι εργαζόμενοι και μόνον όσον αφορά τους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που απαριθμούνται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 883/2004, ενώ, για να έχουν δικαίωμα στις ειδικές παροχές του άρθρου 70 του εν λόγω κανονισμού –μεταξύ των οποίων καταλέγεται το επίμαχο κοινωνικό επίδομα– πρέπει οπωσδήποτε να συμμορφώνονται προς τους όρους που προβλέπει η ενωσιακή ρύθμιση για τον συντονισμό καθώς και η νομοθεσία του κράτους υποδοχής.
- 38 Ωστόσο, δεδομένου ότι η ομοιόμορφη ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης εμπίπτει αποκλειστικώς στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου, το Corte costituzionale (Συνταγματικό Δικαστήριο) αναστέλλει την ενώπιόν του διαδικασία και υποβάλλει στο Δικαστήριο το ως άνω προδικαστικό ερώτημα.